

FOTO: CHARLOTTE NORRMAN-ORESSON

Ny matsedel för ekogrisen när foderreglerna skärps

Nya försök visar att det finns flera inhemska växter som fungerar bra för att proteinförsörja grisar. Slutspurten har inletts för utfasningen av konventionella foder ingredienser till de ekogrisarna. De 10% som fortfarande är tillåtna i år har underlättat att få fram ett foder som har någorlunda rätt sammansättning av aminosyror (proteiner) och därmed är bra för både plånboken och miljön. Men med bara hälften så mycket konventionellt foder från 2010 blir det betydligt svårare, och

från 2012 gäller det att fullt ut ha hittat fungerande ersättning.

Många källor bra

Det gäller att göra ett foder som grisarna kan utnyttja bra så att de växer snabbt, men samtidigt får inte råproteinhalten bli för hög så att en massa kväve försvinner ut i gödseln. Ju fler foder ingredienser man har tillgång till desto lättare är det att tillverka ett grisfoder som uppfyller de här kraven. Idag spetsas de ekologiska grisfodren ofta med konventionellt kasein (en mjölkprodukt) och potatisprotein, men dessa ingredienser kommer inte att finnas som ekologiska.

Delvis kommer de konventionella proteinkällorna att kunna ersättas med fiskmjöl, åtminstone i fas I-fodren som används upp till 60 kilos vikt på grisen eftersom fisk inte regleras i EUs ekoförordning. Framtida

möjligheter till högvärdigt proteintillskott kommer kanske också att finnas i musselmjöl och industriprodukter.

Inhemska foder

Det finns alltså all anledning att titta på fler proteingrödor som går att använda till ekogrisarna. Vanligaste proteinfodermedel idag är ärter och åkerböna som ofta odlas på gården och normalt finns som handelsvara i tillräcklig volym från KRAV-odling. Rapskaka är också en produkt som finns tillgänglig på marknaden och som används i koncentratet. Ekologisk sojaböna (hel) används idag av foderindustrin i ekogrisfoder, den fungerar mycket bra men kan bli en bristvara när GMO-odlingen ökar.

I försöken i Magdalena Høok Prestos avhandling prövades därför vit åkerböna samt kallpressade pro-

Ekologiskt foder till gris

Idag: tillåtet med 10% konventionell foderinblandning, dock ej av GMO-ursprung.

Från 2010: 5% konventionell foderinblandning.

Från 2012: 100% ekologiskt foder.

duktur av hampfrö (låghaltig), rapsfrö och linfrö. Inblandningen av respektive fodertyp varierade mellan 24–30% i de fyra foderblandningarna i försöken. Man mätte smältbarheten för torrsbstans, råprotein, energi och fibrer i foderblandningarna, samt smältbarheten för enskilda aminosyror.

Bättre smältbarhet

Resultaten visade på lika eller till och med högre smältbarhet hos de undersökta proteinfodren jämfört med arter, sojabönor, sojamjöl och varmpressad rapskaka. Smältbarheten (mätt som tunntarmssmältbarhet) varierar mellan 79–84% för råproteinet, med högst värde för linfrö och lägst för rapskaka. För den viktigaste livsnödvändiga aminosyran lysin varierar smältbarheten mellan 80 och 90% i foderblandningarna, med högst värde för vit åkerböna. För alla aminosyror ligger vanligaste värdena på drygt 80%.

Råproteinhalten i de undersökta fodren ligger på 36% för hampfrökaka, 33% för linfrökaka, 28% för rapskaka och 32% för vit åkerböna. Lysin ligger högst i åkerböna, treonin ligger högst i rapskaka och metionin ligger högst i hampfrökaka. Fettinnehållet i de kallpressade oljekakorna ligger på 13% (hampa), 20% (lin) och 26% (raps).

Näringsförlusterna små

Den goda smältbarheten för rapskaka, hampakaka, linfrökaka och åkerböna innebär att näringsförlusterna via urin och träck inte behöver bli

stora om man lyckas balansera foderblandningarna väl med hänsyn till aminosyrabehovet hos grisar i olika tillväxtstadium. Nya foder som hittills varit ovanliga inom grisproduktionen skulle kunna få en ökad betydelse för proteinförsörjningen i såväl ekologisk som konventionell grisproduktion framöver.

Oönskade ämnen

Användbarheten för alternativa inhemska proteinfoder till grisar kan hämmas av oönskade ämnen som tanniner, linnarin och eurukasyra. Hampan innehåller stimulantia och odlingen är därför reglerad av staten. Det finns dock finska sorter med låg halt. Hampan kväver ogräs effektivt, medan den vita åkerbönan är känslig för ogräsförekomst. Brokblommig åkerböna (Aurora) kan dock fungera bra enligt praktisk erfarenhet till både suggor och slaktsvin om man begränsar inblandningen till 20%. Grisarna svarar med att fodervägra om smakligheten blir för låg.

MARIA ALARIK

Näringsförsörjning, beteende och hälsa i ekologisk grisproduktion, en avhandling av *Magdalena Høok Presto*, ligger till grund för den här artikeln. Magdalena försvarade sin avhandling vid en disputation 5 december 2008. Den här artikeln fokuserar enbart på näringsförsörjningen men i kommande nummer återkommer vi till de delar av avhandlingen som handlar om beteende och hälsa.

FOTO: CHARLOTTE NORRMAN-ORESSON

Mindre protein i fodret gav lika bra tillväxt

Det är möjligt att sänka aminosyrainnehållet i grisfoder och ändå uppnå samma goda produktionsresultat som av ett foder som tillverkats enligt gängse norm. Det visar försök som gjordes i Magdalena Høok Prestos avhandling. Förutsättningen är att fodret har samma energiinnehåll som normfodret och att det är rätt balanserat. Fördelen är ett bättre proteinutnyttjande, lägre kväveförluster via träcken, och billigare foder. Svårigheten ligger i att lyckas med optimeringen av aminosyror.

I försöken testades att gå ner i proteinnivå i foderblandningarna mätt på aminosyranivå (lysin, methionin+cystin, threonin) i kraftfodret. Man sänkte proteinhalten med 7% respektive 14% jämfört med rekommenderad nivå. Energihalten hölls konstant, för innegruppen på 11 MJ/kg och utegruppen 12 MJ/kg. Grisarna fodrades i fri tillgång med två fasfoder, ett för 19–60 kg levande vikt och ett annat för 60–113 kg. En grupp gick inomhus, en grupp gick i en betesfälla med hyddor.

Resultatet visade samma tillväxt, foderförbrukning och klassning som kontrollgruppen som utfodrats enligt norm. Tillväxten låg i utegruppen mellan 910–930 g/dag för hela perioden 19–113 kg. Konsumtionen var högre i utegruppen liksom tillväxten. Foderförbrukningen låg i utegruppen på knappt 34–35 MJ/ per kg tillväxt för både normfodret och fodren med lägre protein. Klassningen mätt i slakten låg mellan 57 och 58% i alla led.

BESTÄLL VÅRA KATALOGER

Mogatan 6, 254 64 Helsingborg,
Tel 042-250 450 • Fax 042-250 460
info@olssonsfro.se

